

Interview rouw bij naasten

Docenteninstructie

Introductie

Door de vergrijzing en de toename in het aantal mensen met een chronische ziekte zoals kanker, hartfalen, COPD en dementie neemt de vraag naar palliatieve zorg almaar toe. Het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) gaat ervan uit dat palliatieve zorg door alle reguliere, generalistische zorgverleners kan worden gegeven; iedere arts krijgt met palliatieve zorg te maken. Als toekomstige zorgverleners is het voor de studenten daarom van belang dat ze kennis hebben van palliatieve zorg, waarbij ook het overlijden van patiënten hoort.

Ook na het overlijden van een patiënt is de taak als zorgverlener niet klaar; er hoort nog aandacht te zijn voor de naasten: de nazorg en het rouwproces.

De nadruk in deze leertaak ligt daarom op de rol van de zorgverlener tijdens stervensfase, nazorg en rouwproces.

Dit is leertaak 2 van de leerlijn Stervensfase.

Vaardigheden:

- Herkennen van rouwreacties van naasten op lichamelijk, psychisch, sociaal en zingevingsvlak
- Herkennen van ongecompliceerde en gecompliceerde rouw
- Inzicht in eigen gevoelens en gedachten omtrent rouw
- Kunnen beredeneren wat nodig en wenselijk is bij de begeleiding van rouw bij naasten
- Reflecteren over zijn/haar rol als toekomstig zorgverlener in het rouwproces.

Werkvormen:

Vorbereitung

Vraag de studenten zich voor te bereiden op het thema rouw bij naasten door zich erin te verdiepen aan de hand van de bijbehorende bronnen.

De leertaak bestaat uit een voorbereiding, een opdracht en twee groepsbijeenkomsten. In de groepsbijeenkomsten is het belangrijk om een veilige setting te creëren in kleine en vaste groepen studenten. Hierbij kan er bijvoorbeeld gedacht worden aan mentor/coachgroepen.

Groepsbijeenkomst 1

Bespreek in deze groepsbijeenkomst de reacties van studenten op het voorbereidend materiaal: wat hebben zij geleerd over hoe mensen omgaan met rouw en verlies? Wanneer is er sprake van gecompliceerde rouw? Enz.

Vraag aan studenten of zij ideeën hebben over hoe je met iemand kunt praten over rouw en verlies: wat zouden ze vragen? Wat voor reacties verwachten ze? Wat zou moeilijk kunnen zijn en hoe zou je daarmee om kunnen gaan?

Geef aan het einde van de eerste bijeenkomst uitleg over de opdracht, inclusief praktische informatie (vorm, inleverdatum, etc.)

Interview

Vraag de studenten een persoon uit hun omgeving te interviewen over rouw. Zorg dat de studenten een bekende kiezen die dicht bij hen staat en bij wie ze zich veilig voelen om een gesprek over rouw mee aan te gaan. Wijs de studenten erop dat ook de geïnterviewde zich veilig en op zijn/haar gemak

moet voelen bij de student. Studenten kiezen zelf de precieze vormgeving van het interview. In de studenteninstructie staan bovendien een aantal gespreksuggesties (zie hieronder).

Gespreksuggesties die de studenten in hun instructie krijgen:

- Wie bent u verloren, ten gevolge waarvan?
- Hoe was dit voor u? (Tip: vraag door op lichamelijk, psychisch, sociaal en zingevingsvlak)
- Wat deden deze gevoelens en reacties met u?
- Hoe heeft u het verlies verwerkt? Wat hielp en wat juist niet?
- Hoe en door wie werd u bijgestaan in deze tijden?
- Waar putte u de meeste troost uit?
- Wat vond u van de rol van de arts die bij het overlijden betrokken was?
- Wat zou u jonge artsen mee willen geven in de begeleiding van iemand die rouwende is?

Reflectievragen die de studenten in hun instructie krijgen:

- Hoe heb je jouw gesprekspartner op zijn/haar gemak gesteld en een veilige sfeer gecreëerd?
- Wat deed het verhaal van de geïnterviewde met jou? Welke gevoelens en gedachten riep het bij jou op? Wat maakte de meeste indruk op jou, en waarom?
- Wat zou jij willen betekenen/doen voor een rouwend persoon?
- Welke vorm van rouw had de geïnterviewde? Herkende je daar kenmerken van gecompliceerde rouw in?
- Wat neem jij, als toekomstige zorgverlener, mee uit dit verhaal?

Groepsbijeenkomst 2

De focus van de groepsbijeenkomst ligt op het delen van ervaringen van studenten tijdens het uitvoeren van de opdracht: Wat is hen opgevallen? Wat heeft hen verrast? Wat ging er goed in de gespreksvoering, wat was moeilijk? Wat voor effect had dat op henzelf? Doordat studenten elkaars verhalen horen, wordt duidelijk hoe verschillend mensen kunnen omgaan met rouw en verlies. Als docent kun je daarop doorvragen.

Vervolgens wordt in het gesprek de focus verlegt naar de rol van de arts: wat voor rol speelde de arts(en) in de verhalen van de geïnterviewde(n)? Wat zijn goede voorbeelden, en wat zijn minder goede voorbeelden? Wat vinden studenten zelf belangrijk in de rol van artsen bij rouwverwerking bij naasten?

Verslag

De student kan het interview op verschillende manieren verwerken:

- Tekstueel in de vorm van een verslag, maximaal 1000 woorden (+/- 10%).
- Visueel in de vorm van een video van maximaal 7 minuten, waarbij de student in gesprek is met de geïnterviewde. De geïnterviewde kan hierbij anoniem blijven doordat de camera gericht is op de student waardoor enkel de stem van de geïnterviewde te horen is.
- Visueel in de vorm van een vlog van maximaal 7 minuten, waarbij de student zelf het verhaal vertelt van de geïnterviewde. Uit anonimiteitsredenen is alleen de student in beeld die vertelt over zijn/haar bevindingen n.a.v. het interview.

Alternatieven:

U zou als docent de studenten van schriftelijke feedback kunnen voorzien.

Hiervoor zou u een extra groepsbijeenkomst kunnen inplannen.

Verdeel de studenten vervolgens in groepen van 3 en vraag hen elkaar van feedback te voorzien aan de hand van de beoordelingscriteria. Dit houdt in dat elke student 2 andere interviews bekijkt en voorziet van feedback, en zelf ook van 2 medestudenten feedback ontvangt op zijn/haar eigen product. Bespreek tijdens deze bijeenkomst de belangrijkste overeenkomsten en verschillen in rouw.

Bespreek wat de studenten hebben geleerd en wat dat inhoud voor de dagelijkse praktijk als (toekomstig) arts.